

Project PLAN VLEGEND HERT

Projectpartners:

Regionaal Landschap Dijleland (RLD), Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei (RLP&Z), gemeente Overijse, gemeente Hoeilaart, gemeente Tervuren, gemeente Sint-Genesius-Rode, Vlaamse Landmaatschappij, Agentschap voor Natuur en Bos, provincie Vlaams-Brabant, Natuurpunt Druivenstreek, Natuurpunt Rode, Natuurpunt CVN, Natuurgroepering Zoniënwoud, Natuurstudiegroep Dijleland, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, ...

Projectomschrijving:

'Plan Vliegend Hert' is een samenwerkingsverband van verschillende lokale actoren. De hoofddoelstelling van het samenwerkingsverband is de kwalitatieve verbinding en versterking van de resterende snippers natuur en open ruimte in de Zoniëngemeenten op Vlaams grondgebied (Overijse, Hoeilaart, Tervuren, Sint-Genesius-Rode). De focus ligt bovendien ook sterk op het vergroten van draagvlak voor natuur- en landschapsontwikkeling, zowel bij bewoners als bij recreanten. De ambitie is om mensen meer bewust te maken van de waarde van de natuur om hen heen en deze bewustwording te gebruiken als hefboom om meer natuur te realiseren.

Binnen het plan zullen de bestaande natuurgebieden versterkt, uitgebreid en met elkaar verbonden worden volgens de structuurvisie die werd goedgekeurd door de stuurgroep van het strategisch project Horizon+ dd. 6 december 2017. Het groenblauwe netwerk van de Voer, IJse, Laan en Molenbeek, alsook de verbindingen tussen bosgebieden op plateaus en hellingsgronden doen dienst als ruggengraat. Aan dit terreinaspect wordt reeds gewerkt binnen Horizon+ en het lopend duurzaam biodiversiteitsproject 'Natuurverbindingen en Groene vingers Horizon+'. Plan Vliegend Hert wil deze inspanningen bundelen en versterken door deze te kaderen in een grootschalige communicatiecampagne en een uitgebreid samenwerkingsverband. Plan Vliegend Hert doelt dus op concrete terreininrichtingen in combinatie met acties rond communicatie, sensibilisering, draagvlakverbreding en natuurbeleving. We beogen een langetermijnproject waarbij kennis en connecties worden opgebouwd, waarbij Plan Vliegend Hert naam krijgt bij de bewoners en er zo participatief kracht wordt gegeven aan de realisatie van meer natuur.

Het Vliegend hert is de mascotte van het project. Het is een provinciale prioritaire soort en koesterbuur van de gemeenten Overijse en Sint-Genesius-Rode in het kader van de provinciale biodiversiteitscampagne 'Je hebt meer burens dan je denkt'.

Plan Vliegend Hert wordt gecoördineerd door Regionaal Landschap Dijleland in goede afstemming en nauwe samenwerking met Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei dat de coördinatie op zich neemt voor de gemeente Sint-Genesius-Rode. Hiervoor organiseert Plan Vliegend Hert gezamenlijke overlegplatforms waarbij alle partners betrokken worden. Meer concreet zal de projectstructuur bestaan uit een Platform, een kerngroep en werkgroepen.

In het Platform zetelen alle partners samen. Dit Platform zit 2 à 3x per jaar samen in een platformvergadering waarin lopende projecten en realisaties besproken worden.

De kerngroep (ANB, provincie, Horizon+, RLP&Z en RLD) komt 2-maandelijks samen om de voortgang van Plan Vliegend Hert nauw op te volgen.

De werkgroepen komen een aantal keer per jaar samen in aparte werkgroepvergaderingen.

Beschrijving natuurvisie:

Dit project kadert binnen de natuurvisie om het Zoniënwoud te verbinden met de omringende groenblauwe netwerken en boscomplexen. Naar het oosten toe zetten we stappen naar het creëren van natuurverbindingen richting het boscomplex van Heverleebos en Meerdaalwoud. De valleigebieden van de Voer, de IJse en de Laan vormen hier de belangrijkste groenblauwe netwerken.

Naar het westen toe wordt aan de verbinding richting Hallerbos gebouwd, waarbij de Molenbeekvallei een interessant groenblauw netwerk vormt. Voor deze verbinding is Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei de grote trekker. Het Hallerbos, het Zoniënwoud (erkend als Unesco-werelderfgoed) en Heverleebos & Meerdaalwoud worden Europees gewaardeerd als topnatuur en werden aangeduid als Natura 2000-gebied.

Naast het verbinden van natuur streven we eveneens naar robuustere bestaande natuurkernen en wordt bosuitbreiding ook mee opgenomen in onze doelen. We willen ook inzetten op buurt- en speelnatuur en doordachte geleiding van recreatie, zodat kwetsbare zones gespaard worden. Daarbij willen we ook werken aan een natuurlijkere inrichting van private tuinen. Verder zal er een accent worden gelegd op klimaatmitigatie en -bestendigheid en sensibilisering hierrond.

Over het hele projectgebied worden er verschillende soortspecifieke maatregelen nagestreefd. Naast acties voor het Vliegend hert (een Vlaams soortbeschermingsprogramma is in opmaak) zullen ook maatregelen voor andere beschermde soorten opgenomen worden, met speciale aandacht voor de overige koesterburen in de betrokken gemeenten. Soorten die alvast in de kijker komen te staan zijn het Vliegend hert, de Vroedmeesterpad, de Kamsalamander, de Levendbarende hagedis, de Das, de Eikelmuis, de Geelgors, de Sleedoornpage, de Grote weerschijnvlinder en de verschillende soorten vleermuizen.

In onze scope liggen de 11 natuurverbindingen en groene vingers van het Horizon+ project, met kleine aanpassingen en aanvullingen van bijkomende strategische natuurverbindingen. In opdracht van Horizon+ werkt een studiebureau de 11 natuurverbindingen verder uit. De output van deze studieopdracht zal nuttig blijken om de focus van de terreinacties scherper te stellen.

Hieronder volgt een lijst van de natuurverbindingen:

1. Groene vingers Jagersdal en Hoge Heide te Hoeilaart
2. Groene vinger site Desbeck en omgeving te Hoeilaart
3. Groene vinger Koedal-Varkensgat te Hoeilaart en Overijse
4. Open ruimteverbinding Koedal-IJsebos te Hoeilaart en Overijse
5. Open ruimteverbinding Vlierbeekberg te Hoeilaart en Overijse
6. Open ruimteverbinding Brabantlaan-Schransdreef te Overijse
7. Open ruimteverbinding Ketelheide-Koningsberg te Overijse
8. Open ruimteverbinding Nellebeek te Overijse

9. Open ruimteverbinding Varenberg-Veeweide te Tervuren
  10. Groene vinger Moorselbos te Tervuren
  11. Groene vingers Voer te Tervuren Centrum (inclusief instaplekk)
- * Open ruimteverbinding Maleizen-Reutenbeek te Hoeilaart en Overijse
  - * Open ruimteverbinding Koningsberg-Nellebeek te Overijse
  - * Verbinding Groeve Ganzemans (Huldenberg) - Nellebeekvallei
  - * Verbinding Laan - IJse (tussen Vossebeek en Stokkembos)

Via volgende link krijg je toegang tot de kaart van Plan Vliegend Hert waarop de natuurverbindingen (en mogelijke acties) zijn weergegeven:

<https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1eSu4iHNp5tL-b0yWyj08R2zxwfl6awWx&ll=50.798830595591625%2C4.538136344177133&z=13>

Voor de verdere concrete uitwerking van de natuurvisie werd er samen met alle betrokkenen een eerste oplijsting en kaarttoefening gemaakt waarin we gepeild hebben naar ideeën, ambities, verwachtingen en mogelijke knelpunten (zie bovenstaande link en de actielijst). In de loop van het project zal de natuurvisie nog verder verfijnd worden. Zo willen we met alle partners komen tot een (daad)krachtige samenwerking met één gezamenlijke natuurvisie waarbij de partners – elk vanuit hun eigen sterktes – elkaar optimaal aanvullen, versterken en motiveren.

Personeelsondersteuning 2019 – 2021:

Door de projectsubsidie van provincie Vlaams-Brabant en Agentschap voor Natuur en Bos te bundelen met de middelen voor terreinwerk binnen Horizon+ en de middelen voor het duurzaam biodiversiteitsproject 'Natuurverbindingen en groene vingers Horizon+' kan er tot 23/05/2021 een voltijds projectcoördinator ingezet worden (door RLD) en een deeltijds projectmedewerker 1/5 (door RLP&Z). Op die manier versterken bovenvermelde projecten elkaar en wordt er niet alleen gezorgd voor continuïteit maar ook voor een versnelling en multiplicatie.

Communicatie en draagvlakvorming:

De projectcoördinator, bijgestaan door de projectmedewerker van RLP&Z voor de gemeente Sint-Genesius-Rode (= het projectteam) staat in voor de algemene projectcoördinatie, interne communicatie (bijeenroepen van de kerngroep, het Platform en de werkgroepen, ondersteunen van de partners), externe communicatie (sociale media, infobrochures,...), alsook het realiseren en aansturen van terreinrealisaties. De bedoeling is het opzetten van een communicatiecampagne, met als hoofddoel draagvlakvorming, educatie en sensibilisatie.

Het project heeft voor de periode oktober 2019 - mei 2021 volgende streefdoelen voor ogen:

- Aftrap van Plan Vliegend Hert: eerste persmoment publieksactiviteit tijdens de Week van het Bos in oktober
- Communicatie via folders en communicatiekanalen van de partners: gedrukte pers en sociale media
- Specifieke sensibilisatie en educatieve campagne rond het Vliegend hert
- Evenementen zoals themawandelingen, activiteiten met scholen, infoavonden, ...
- Opmaak van educatief pakket Vliegend Hert
- Communicatie naar private eigenaars om hen te overtuigen om acties te nemen binnen het Plan Vliegend Hert: aanplantingen, aanleg poel of broedhopen,...
- Zichtbaar maken van de realisaties naar het brede publiek

Terreinprojecten 2019 – 2021:

De partners van Plan Vliegend Hert zullen - ondersteund door het projectteam - een deel van de terreinrealisaties op zich nemen. Het projectteam zal ondersteunen door actief op zoek te gaan naar opportuniteiten voor inrichting of aankoop, het aanreiken van subsidiekanalen en het opmaken van subsidiedossiers. Op volgende subsidiekanalen zal er worden ingezet: projectsubsidies natuur (ANB), VSGB (ANB), ondersteuning gemeentelijk natuurbeleid (provincie),... Dit proces werkt in beide richtingen: de projectpartners kunnen ook opportuniteiten naar elkaar en/of naar het projectteam doorspelen. De eerste oplijsting van mogelijke projecten (die reeds werd opgemaakt samen met alle partners) zal gehanteerd worden als een 'levende' niet-limitatieve actielijst. Verschillende criteria zijn bepaald door de kerngroep om uit deze lijst een prioritaire actielijst te filteren. Per gemeente worden er alvast SMART-geformuleerde doelen gesteld. Deze doelen zijn ondergebracht in volgende thema's en subthema's (zie actielijsten per gemeente, de selectiecriteria en de preliminaire SMART-geformuleerde doelen):

1. Realiseren van groene verbindingen en robuustere natuurkernen
  - Versterken van natuurkernen (incl. bosuitbreiding)
  - KLE's (op private en openbare gronden)
  - Aankoopkansen benutten
  - Knelpunten aanpakken
2. Versterken van trage wegen en recreatieve ontsluiting
  - Inventariseren voetwegen + openstellen waar gewenst/interessant
3. Habitatverbetering
  - Koesterburen
  - Overige soorten
  - SBZ
  - Natuurstudie/ Wetenschappelijk onderzoek

4. Klimaatbestendigheid van het landschap

- Onthardingen
- Strategische terreininrichtingen

Beschrijving van de manier waarop het project tot stand is gekomen:

Het idee voor Plan Vliegend hert is ontstaan vanuit het strategisch project Horizon+ dat op meer planologisch niveau werkt aan het vrijwaren van open ruimte en het realiseren van connecties in de vier Zoniëngemeenten. Plan Vliegend Hert is het antwoord op de nood aan een bottom-up aanpak met meer nadruk op draagvlakversterking die men binnen Horizon+ voelde.

Zowel de betrokken gemeenten als Natuurpunt, ANB en provincie steunen het project en hebben zich geëngageerd om actief mee te werken. Qua aanpak is het project geïnspireerd op de succesvolle samenwerking van Plan Boomarter rond het Hallerbos (partnerschap van stad Halle, Natuurpunt, ANB, Natuurgidsen en coördinatie door Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei). Het is de ambitie om Plan Vliegend Hert, na 23/05/2021, structureel verder te zetten door bijvoorbeeld een vaste dotatie (via samenwerkingsovereenkomst) gelijkaardig aan de werking van Plan Boomarter.

ANB voert momenteel een onderzoek naar de potentie van de as Hallerbos - Zoniënwoud - Meerdaalwoud (Brabantse Wouden) als mogelijk nationaal park of een gelijkaardig samenwerkingsverband, wat uiteraard het belang versterkt van groene dooradering van de omliggende gemeenten en draagvlakversterking bij de lokale bevolking.

Return voor de provincie:

Het voorliggende project is een spin-off van het Horizon+-project, waarvan de provincie Vlaams-Brabant trekker is.

Samenwerking met de provincie wordt opgenomen in alle communicatie (digitaal, landschapskrant, persmomenten, artikels infobladen...) en aangeduid bij de terreinprojecten. Alle communicatie wordt afgestemd zoals bepaald in de overeenkomst provincie - regionale landschappen. Het project beoogt een sterke zichtbaarheid naar het brede publiek.

Voorts wordt er binnen Plan Vliegend Hert actief bijgedragen aan de Koesterburen- en Tuinencampagne. We werken aan een innoverende aanpak voor het verbinden van mensen met de natuur, verbinden van natuur met natuur, sensibilisering en educatie.

Aanpak en resultaten kunnen als voorbeeldproject gedeeld worden van integrale aanpak rond inrichting/draagvlak van biodiversiteit. Er zijn ook duidelijke connecties te leggen naar het bredere concept in onderzoek van een samenwerkingsverband zoals een nationaal park Brabantse Wouden en de diverse recreatieve ontsluitingen die Toerisme Vlaams-Brabant ontwikkelt.

Plan Vliegend Hert sluit sterk aan bij de provinciale Koesterburen- en Tuinencampagne. De mascottesoort is zelf een van de koesterburen van de gemeenten Overijse en Sint-Genesius-Rode. Verder legt het project ook de focus op andere koesterburen zoals de Geelgors, de Gewone grootoorvleermuis, de Sleedoornpage, de Vroedmeesterpad, de Grote weerschijnvlinder,... Acties rond communicatie en terreinacties worden gecombineerd.

Aanplant van KLE's (heggen, houtkanten, bomenrijen, fruitboomgaarden), bosuitbreiding en soortgerichte acties (aanleg broedhopen, stepping stones via o.a. KLE's) zullen de natuurkwaliteit verhogen. Verder zullen sensibilisatie- en draagvlakacties inwoners meer bewust maken van de natuur in hun buurt, hun waardering verhogen voor deze natuur en hun hopelijk zo sneller de stap doen zetten naar (aanplant)acties.

Ontsnippering is het hoofddoel van Plan Vliegend Hert. De groenblauwe netwerken in de Vlaams-Brabantse gemeenten rond het Zoniënwood worden versterkt via terreininrichting. Hiervoor wordt ook input verkregen vanuit een studiebureau in opdracht van Horizon+.

Plan Vliegend Hert zal het werk van Horizon+ en het duurzaam biodiversiteitsproject 'Natuurverbindingen en Groene vingers' verderzetten door voort te bouwen op de opgedane kennis en connecties binnen deze projecten. Verder is er de intentie om Plan Vliegend Hert duurzaam te verankeren en eventueel uit te breiden naar omliggende gemeenten (Beersel en Huldenberg in het vizier).